

A budapesti magyar Pázmány Péter
Tudományegyetem tekintetes Jog- és
Államtudományi Karához

BUDAPEST

bíráló jelentése

dr. Kuncz Ödön

egyetemi ny. r. tanárnak
mint II. bírálónak

dr. Takács György pénzügyminiszteri miniszteri tanácsosnak magántanári képesítés elnyerése céljából benyújtott folyamodványához mellékelt irodalmi munkálatairól.

Tekintetes Jog- és Államtudományi Kar!

Dr. Takács György pénzügyminiszteri tanácsos úrnak a magyar pénzügyi jog című tárgykörből leendő magántanári képesítése tárgyában a tekintetes Kar engem méltóztatott második bírálónak kiküldeni. A megtisztelő megbízatásnak a következőkben igyekszem eleget tenni:

Folyamodó irodalmi műveit dr. Navrátil Ákos ny. r. tanár, első bíráló úr bírálatában tizennégy pontban kimerítően felsorolta s így szükségtelennek tartom e felsorolás megisméllését.

Bírálatomban nem kívánok kiterjeszkedni folyamodónak azokra a műveire, amelyek túlnyomórésztben jogszabályoknak kilúnó szisztematikai és gyakorlati érzékkel keresztülvitt összeállításai, de sem jogdogmatikai kérdések boncolgatásával, sem pedig a pénzügyi jog szociológiai és politikai szempontjainak kidomborításával nem foglalkoznak. E művek közé sorozom az 1929-ben megjelent kétkötetes „Adókédeks“-et, az 1933-ban megjelent 539 oldalas „A székesfővárosi községi közterhek jogszabályai“ című gyűjteményt, az 1941-ben megjelent 844 oldalas „Az adójog kézikönyve“ és az 1943-ban megjelent 690 oldalas „Adók és illetékek lexikona“ című összeállításokat.

Bírálatomban részletesebben csupán három, tudományos szempontból a legkomolyabb figyelemre méltó alkotással kívánok foglalkozni: 1. „A korlátolt felelősségű társaságok illetékkötelezettsége“, Bp. 1938., 2. az „Adó- és illetékjogi elévülés“, Bp. 1941. és 3. a „Rendszeres magyar pénzügyi jog“, Bp. 1936. című könyvekkel, amelyek nézetem szerint folyamodó tudományos minősültségének elbírálása szempontjából döntő jelentőséggel bírnak.

1. Az első munka nem egyszerű magyarázata az 1932 : X. törvénycikknek, hanem komoly elmélyedés a kft. jogrendszerében és bizonyítéka egyben annak, hogy folyamodó tökéletesen ismeri a részvénytársaságok illetékjogát is. Az 1932 : X. tc. ugyanis igen kényelmesen intézte el a kft. illetékügyeit, amidőn kijelenti, hogy a kft-ra megfelelően alkalmazni kell azokat az illetékügyi jogszabályokat, amelyek a részvénytársaságokra irányadók. A törvényalkotók nem is sejtették, hogy ezzel a kijelentéssel milyen nehézségeket és mennyi bizonytalanságot zúdítottak a törvény végrehajtására. Azok a különbségek ugyanis, amelyek a részvénytársaság és a kft. között fennforognak, éppen az illetékjog területén ütköznek ki a legerősebb mértékben. A részvénytársaság mindig nyilvános számadásra kötelezett vállalat, a kft. csak az esetek elenyésző részében az (figyelemmel különösen arra, hogy bankvállalatok nem ölthetik magukra ezt a formát). A részvénytársasági illetékjog centrális problémája a szabadon átruházható és értékpapírban jelentkező *részvény* s az ahhoz csatolt *osztalékszelvény*, — a kft-nak legjellemzőbb tulajdonsága pedig éppen az, hogy nincsen és nem is lehet részvénye. És így a részvényátruházás és üzletrészátruházás egymástól lényegesen különböző jogműveletek. Ennek a néhány lényeges különbségnek kidomborítása is tájékoztat arról, hogy minő nehéz és kényes feladatra vállalkozott folyamodó az 1932 : X. tc. részletes magyarázatával. A kis könyv fényesen igazolta, hogy folyamodó igen alaposan ismeri mind a

részvényjogot, mind pedig a kft. jogrendszerét és teljesen átérzi a két jogrendszer különbözőségének az illetékjogra gyakorolt hatását. Ez a kis könyv azt is dokumentálja, hogy milyen nehéz dolog jó illetékjogásznak lenni, akinek sokszor sokkal nagyobb fejtörést okoz az illetékköteles *magánjogi* művelet, mint az illetékkiszabás eljárás szabályainak megállapítása. Folyamodó nem retten vissza attól, hogy a kft. illetékkötelezettségének érvényesíthetése érdekében fikciót állítson fel: ráfogva minden kft-ra, hogy az illetékjogi szempontból nyilvános számadásra kötelezett vállalat. Helyesen látja meg, hogy a kft. szigorú formához kötött szerződése csupán előszerződés, amely illetékkötelessé csak akkor válik, ha a társaság bejegyzése megtörtént.

Figyelemreméltó társaságjogi ismereteket árul el folyamodó, amikor a külföldi kft. belföldi telepének illetékkötelezettségét taglalja. Az a biztonság és precizitás, amellyel folyamodó sorra veszi a kft. legfontosabb műveleteit (az átalakulást kft-gá, az apport kérdését, a törzstőke felemelését és leszállítását, az egyesülést, a pótbefizetést), nemcsak e műveletek illetékkötelezettségéről tájékoztat, hanem magukat a műveleteket is éles jogász megvilágításba helyezi.

Nemcsak illetékjogi, hanem hiteljogi szempontból is nehéz és kényes problémája a kft-nak az üzletrész átruházása. Itt bontakozik ki leginkább az eltávolodás a részvénytársaságtól és itt közeledik leginkább a kft. a közkereseti és betéti társasághoz. Mély elméleti tudást árul el az üzletrész-áttruházás jogdogmatikai elemzése; különösképpen pedig az a sikeres és bravúros párhuzam, amelyet folyamodó a részvényáttruházás, az üzletrész-áttruházás és végül a közkereseti társasági tagság átruházása között von meg. Teljesen jogosult folyamodónak kritikája az 1930 : V. tc. ama hiányossága miatt, hogy nem határozza meg pontosan a tagjegyzékbe vezetés kötelező idejét. Nagy tudással oldja meg folyamodó azokat a gyakorlati nehézségeket is, amelyek onnan erednek, hogy „osztalékilleték“ terheli a kft-t is, noha szorosán vett osztalékról e társaságnál nem beszélhetünk.

2. Az „Adó- és illetékjogi elévülés“ című könyvből mindenekelőtt két tanulságot vonhatunk le. Egyrészt, hogy mennyire termékenyítőleg hat az egyes tudományterületekre, ha valamely jogintézményt különböző területeken teszünk tanulmány tárgyává. Másrészt, hogy a legkisebb részletkérdésbe hatoló komoly elmélyedés is szükségszerűen elvezet az egész anyag ismeretéről való tanúságtételhez. Amikor folyamodó a közadók módjára behajtandó követelések kivetési jogának elévülését általánosságban vizsgálja, eszmélettelő fejtegetésekkel domborítja ki a magánjogi elévülés és a pénzügyjogi elévülés közötti jogdogmatikai különbségeket. Ezek a fejtegetések a magánjogi elévülés kérdésében is igen értékes megállapításokkal gazdagították jogirodalmunkat. Amikor pedig folyamodó azt a kérdést vizsgálja, hogy miként érvényesül az elévülés az egyes adó- és illetéknemek tekintetében, végigvezet a pénzügyi jog egész birodalmában. Ez a séta azonban nemcsak azt bizonyítja, hogy folyamodó ezeknek az adó- és illetéknemeknek kitűnő ismerője, hanem azt is, hogy az „elméleti alapvetés“ annyira jól sikerült, hogy annak megfelelő volt a részletkérdések fejtegetése alkalmával lépten-nyomon bebizonyosodik. Folyamodó kiváló jogdogmatikai tudását igazolják azok a fejtegetések, amelyekkel az egyes adó- és illetéknemknél az elévülés kettős kezdő időpontjának (a követelési jog beállta és a kincstár tudomására jutás) jelentőségét magyarázza.

A könyv egészét áthatja folyamodónak tökéletes anyagismerete és fegyelmezett jogász gondolkozása. Fejtegetései szigorúan tudományos rendszerbe foglalják a magyar jogalkotás, joggyakorlat és irodalom minden

figyelemre méltó megnyilatkozását és ezzel a pénzügyi jogtudomány értékes gyarapodását is jelentik.

3. Folyamodónak legjelentősebb tudományos munkája, amely őt a választott szakkör előadására minden kétséget kizáró módon kvalifikálja. „Rendszeres magyar pénzügyi jog“ című hatalmas kézikönyve. Ennek a könyvnek vázlatát *dr. Navratil Ákos* első bíráló úr bírálatában leközi és egyben magát a művet is alapos méltatásban részesíti. Ennélfogva, úgy érzem, eleget teszek a magam feladatának, ha a könyvnek csupán általános méltatására vállalkozom.

A tételes jog összefoglalásának tudományos értéket az a módszer ad, amelynek alapulvételével vállalkozik az író a joganyag leközlésére. Folyamodó komoly tudományos beállítottságát bizonyítják azok a fejtegetések, amelyeket a könyv első része „Alapvető tanok“ cím alatt foglal össze. A nélkül, hogy állást akarnék foglalni folyamodó elméleti alapfelfogásának helyes vagy helytelen volta tekintetében, megállapíthatom alapelveinek eredetiségét, bátorságát és meggyőző erejét. Egyenesen felemelő hatást gyakorol folyamodónak az a módszere, amely a pénzügyi jog tudományos kifejtését el sem tudja másképpen képzelni, mint a jogrendszer egészének bekapcsolásával. Folyamodó rendszeres pénzügyi jogában az alkotmányjog éppolyan szerepet játszik, mint a közigazgatási jog. De szervesen bekapcsolódik a magánjognak vagyoni jogi (dologjogi és kötelmi jogi) része is, természetesen olyan értelemben, hogy az adózási jogviszonyból (amely az állam és az adóalanyok közötti személyes jogviszony) dologjogi (pl. zálogjog) és kötelmi jogi (ú. n. pénzügyi jogi kötelek) vonatkozások különülnek el, amelyek ha különböznek is a magánjogtól, de tartalmukat közvetlenül a magánjogból veszik. Helyesen emeli ki folyamodó, hogy a pénzügyi jog lépten-nyomon operál olyan fogalmakkal és intézményekkel (dolog, kötelezettség, elévülés, zálogjog, tartozás, késedelmi kamat, szolgáltatás stb.), amelyeket a magánjog épített ki és amelyeknek a pénzügyi jog sem ad és adhat más értelmét, mint a magánjog. Ha most hozzávesszük, hogy a pénzügyi jogba perjogi elemeket visz be a végrehajtás és a jogorvoslati eljárás és külön szakágakká alakultak ki a pénzügyi büntetőjog és nemzetközi jog, — el kell ismernünk, hogy az a tudós, aki ezt a tudományszakot ilyen módszerrel tudta egységes rendszerbe foglalni, olyan maradandó és értékes munkát fejtett ki a magyar pénzügyi jogi tudomány továbbfejlesztése terén, amely őt a választott tárgykörből a magántanárságra minden tekintetben méltóvá teszi.

A kifejtettek alapján a legnagyobb készséggel csatlakozom az első bíráló úr javaslataihoz, magam is kérve a tekintetes Kart, hogy *dr. Takács György* urat mindjárt próbaelőadásra boesátani méltóztassék.

A tekintetes Karnak.

Budapest, 1945. november 15-én

alázatos szolgálója

Kuncz Ödön

egyetemi ny. r. tanár
mint II. bíráló